

Jaarverslag 2018

smpr
meldpunt
seksueel misbruik in de kerk

Postbus 6028
3503 PA Utrecht
(030) 303 85 90
info@smpr.nl
www.smpr.nl

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Het interkerkelijk bestuurlijk overleg (IBO-SMPR)	3
3	Het werk van SMPR	4
4	Wat is in 2018 bereikt?	4
5	Meldingen en begeleidingen in 2018	7
6	Toekomstplannen	7

In SMPR werken samen:

Protestantse Kerk
Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland
Oud-Katholieke Kerk van Nederland
Remonstrantse Broederschap
Doopsgezinde Broederschap
Evangelische Broedergemeente
Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap
Zevende-dags Adventisten
Leger des Heils

1 Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag van SMPR over 2018. In het interkerkelijk bestuurlijk overleg (IBO-SMPR) hebben we het werk dat gebeurde onder de verantwoordelijkheid van coördinator Lenny van den Brink gevolgd en besproken. Het is goed om terug te zien wat er allemaal gebeurt in een jaar: de begeleiding van slachtoffers, het functioneren van SMPR als kenniscentrum en het werken aan preventie.

We hebben gezien dat uit de kerntaak, het begeleiden van benadeelden (of 'slachtoffers') inzake seksueel misbruik in pastorale relaties, vaak vragen opkomen die zich na enkele besprekingen in het IBO uitkristalliseren in een plan om een dag, een bezinning, een workshop of een onderzoek te organiseren. Deze flankerende activiteiten kunnen op hun beurt soms aanleiding zijn om in één van de aangesloten kerken een gesprek te starten om de kennis en deskundigheid die binnen SMPR en het IBO te vinden zijn, beschikbaar te maken voor meer mensen in de kerk.

We vertrouwen erop dat we op deze weg kunnen doorgaan.

Age Kramer, voorzitter IBO

2 Het interkerkelijk bestuurlijk overleg (IBO-SMPR)

2.1 Algemeen

Het IBO-SMPR heeft in 2018 drie keer vergaderd. De rapportages van de coördinator zijn een vast onderdeel van de agenda. Daarnaast was er in 2018 specifiek aandacht voor #MeToo, de privacyverklaring, het onder de aandacht brengen van SMPR-thema's binnen opleidingen van kerkelijk werkers, en onderstaande zaken.

2.2 Aansluiting Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap

Het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap heeft in 2018 laten weten zich bij SMPR te willen aansluiten. Een mooie ontwikkeling. Het kerkgenootschap werkt momenteel aan een klachtenprocedure.

Met twee belangstellende zelfstandige gemeenten zijn gesprekken gevoerd over aansluiting bij SMPR. Dat heeft (nog) niet tot een vervolg geleid. De structuur van SMPR past bij kerkgenootschappen met een overkoepelend orgaan dat maatregelen kan nemen.

2.3 Herziening convenant

De aansluiting van het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap bij SMPR is aanleiding om de tekst van het convenant te actualiseren. Deze tekst zal in 2019 worden vastgesteld.

2.4 De samenstelling van het IBO

Tot ons grote verdriet is op 26 mei ons IBO-lid namens de Evangelische Broedergemeente, Mark de Vos, bij een motorongeluk in Duitsland omgekomen. Hij was onderweg naar de synode van zijn kerk. We verliezen in hem een positief, kritisch meedenkend en energiek lid van het IBO. Christine Welschen heeft de vertegenwoordiging overgenomen.

Marja Meerburg, Robert de Vos en Oliver Yeboah namen afscheid. Zij zijn opgevolgd door respectievelijk Harm Dane, Martje van der Heijden en Madelon Comvalius.

De samenstelling van het IBO per 31 december 2018 was daarmee als volgt:

Dorette van Houten, namens de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland

Age Kramer, namens de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, voorzitter

Gloria-Jeanne de Meijer, namens de Remonstrantse Broederschap

Machteld Stam, namens de Doopsgezinde Broederschap

Christine Welschen, namens de Evangelische Broedergemeente

Ruben Vis, namens het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap

Heleen Zorgdrager, namens de Protestantse Kerk, vice-voorzitter

Niek Brunsveld, vertrouwenspersoon, namens de Protestantse Kerk

Harm Dane, namens de Protestantse Kerk

Martje van der Heijden, namens de Lutherse Synode in de Protestantse Kerk

Corrie Jongejans, namens het Leger des Heils

Madelon Comvalius, namens de Zevende-dags Adventisten

Els Deenen, gemeentebegeleider, adviseur

Lenny van den Brink, coördinator

Stéphanie Héman, notulen

3 Het werk van SMPR

SMPR werkt aan een veilige kerk voor iedereen. Seksueel misbruik in pastorale en gezagsrelaties is onaanvaardbaar. SMPR is een veilige plek voor mensen die seksueel misbruik ervaren hebben, voor degenen die bij hen betrokken zijn en voor de betrokken gemeenten en parochies.

SMPR werkt aan de volgende doelstellingen:

- 1 Professioneel handelen
- 2 Vergroten van bekendheid
- 3 Kennis delen
- 4 Naar een rechtvaardige kerk
- 5 Naar een veilige kerk

4 Wat is in 2018 bereikt?

4.1 Professioneel handelen

4.1.1 De begeleiding

In 2018 waren er twaalf meldingen van seksueel misbruik in het pastoraat. Er zijn twee gemeentebegeleidingen geweest. Vertrouwenspersonen hebben zeven mensen begeleid, voor vier personen is die begeleiding eerder begonnen, voor drie personen is de begeleiding in 2018 gestart. Er zijn in 2018 zeven klachten in een klachtencommissie behandeld. Zes daarvan zijn in 2018 ingediend. Over twee klachten zijn nog geen uitspraak gedaan. Eén klacht was niet ontvankelijk, op twee klachten volgde schorsing voor onbepaalde tijd en op één klacht volgde schorsing voor een jaar.

4.1.2 Intervisie en overleg

Alle vertrouwenspersonen en gemeentebegeleiders zijn, onder leiding van de coördinator, driemaal bijeengekomen voor intervisie, uitwisseling van informatie en advisering aan het IBO.

In de begeleidingssituaties zijn, wanneer dat nodig en procedureel toegestaan was, contacten gelegd met professionals uit de dienstenorganisatie en met colleges en commissies van de kerken.

4.1.3 Nazorg

Nazorg aan slachtoffers en lotgenotencontact gebeurt via de themadagen van VPSG, die via SMPR-kanalen ook aan de contacten van SMPR worden aangeboden. De website van VPSG is: www.vpsg.nl

4.1.4 Mediation

Jan Oortgiesen is mediator in de kerk. We hebben met hem gesproken over mediation als alternatief voor een klachtenprocedure. De reden daarvoor was een gesprek met het generaal college voor het opzicht, waarin men zich afvroeg of mediation een bruikbaar alternatief kon zijn naast de tuchtprocedure.

De conclusie was dat mediation geen geschikt alternatief is.

- Mediation gaat uit van twee gelijken en bij seksueel misbruik is daarvan geen sprake.
- Bij seksueel misbruik is het vertrouwen geschonden. Vertrouwen en vrijwilligheid zijn de basis voor mediation en daarvan is bij seksueel misbruik geen sprake.
- Na seksueel misbruik wordt heroverwogen of een pastor nog steeds geschikt is om zijn/haar taak binnen de kerk te vervullen. Mediation draagt hier niet aan bij.

4.1.5 Uitbreiding werkmappen voor vertrouwenspersonen

Aan de werkmappen voor vertrouwenspersonen is een handreiking toegevoegd over hoe een casus te rapporteren.

4.2 Vergroten van bekendheid

4.2.1 Website 'Veilige gemeente'

De coördinator van SMPR is ook specialist Veilige Gemeente bij de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk. In dat kader heeft ze gewerkt aan de thema-website www.protestantsekerk.nl/veiligegemeente. De website bevat informatie en materiaal voor bewustwording over het thema en bouwstenen voor beleid. Daarnaast is er aandacht voor 'Wat te doen als het mis gaat', met informatie over het meldpunt SMPR. Aan de introductie van de website is veel aandacht besteed. Het materiaal is ook beschikbaar voor de andere bij SMPR aangesloten kerken.

4.2.2 Website 'Een Veilige Kerk'

Samen met de andere kerkelijke meldpunten werken we verder aan de informatieve website 'Een Veilige Kerk', www.eenveiligekerk.nl. De website is een portal voor het ontsluiten van beschikbare informatie. Het Meldpunt Misbruik heeft hierin de lead.

4.3 Kennis delen

4.3.1 Samenwerking van de meldpunten

De coördinatoren van SMPR, SGL (van de evangelische en pinkstergemeenten), het Meldpunt Misbruik (van de kleinere confessionele kerken) en het Meldpunt Grensoverschrijdend gedrag (van de Rooms-Katholieke Kerk) hebben regelmatig contact gehad. Informatie wordt uitgewisseld, ervaringen en kennis worden gedeeld. Zoals hierboven genoemd werken we samen om de website 'Een Veilige Kerk' te gebruiken als portal voor het ontsluiten van beschikbare informatie.

4.3.2 Studiedag met VPSG en PThU

Op 26 november was er, als uitvloeisel van onze studiedag in april (zie 4.5.4) op de PThU een studiedag van SMPR, VPSG en PThU over vergeving. De doelgroep was een andere dan in april, namelijk: mensen die benadeelden begeleiden. Er waren ook benadeelden zelf aanwezig. Het was

een zinvolle bijeenkomst, waarin opnieuw het inzicht ontstond dat vergeving nauwelijks aan de orde kan zijn en dat de eerste voorwaarde daarvoor oprecht berouw bij de dader is. En dan nog is het de vraag of de benadeelde daartoe in staat is.

4.4 Naar een rechtvaardige kerk

4.4.1 Onderzoekscommissie Oud-Katholieke Kerk

De Oud-Katholieke Kerk van Nederland werd in 2017 geschokt door confrontatie met zaken van seksueel misbruik. Als lid van SMPR heeft de OKKN daarop de mogelijkheid van melden bij SMPR nadrukkelijk onder de aandacht gebracht. De OKKN heeft een onafhankelijke onderzoekscommissie ingesteld, die in 2018 met een eindrapportage kwam. In de rapportage is o.a. aanbevolen het eigen protocol voor situaties van seksueel misbruik en de wijze van samenwerken met SMPR voor het voetlicht te houden.

4.4.2 Protocol Protestantse Kerk

Er is gewerkt aan actualiseren van het protocol van de Protestantse Kerk, dat gemeenten gebruiken in situaties van seksueel misbruik in het pastoraat en in gezagsrelaties. In het verlengde daarvan is ook gekeken naar het werkdocument van de visitatoren in de Protestantse Kerk. Dat werkdocument geeft een overzicht van wat hun taak is in deze situaties. De andere bij SMPR aangesloten kerken kunnen de uitwerkingen gebruiken om voorstellen binnen hun eigen kerk neer te leggen. Naar verwachting komt begin 2019 de herziene versie uit.

4.5 Naar een veilige kerk

4.5.1 'Veilig jeugdwerk' en 'Veilige gemeente'

De website voor Veilig Jeugdwerk is in 2018 herzien en geactualiseerd.

www.jop.nl/veiligjeugdwerk

In 2018 introduceerde de Protestantse Kerk de website 'Veilige gemeente'. De website bevat materiaal voor bewustwording over het thema en bouwstenen voor beleid.

www.protestantsekerk.nl/veiligegemeente

Het materiaal is ook beschikbaar voor de andere bij SMPR aangesloten kerken.

4.5.2 Om een veilige(r) kerk

In februari hebben de vier vertegenwoordigers van de Protestantse Kerk aan hun moderamen aanbevelingen voor de opleidingen tot predikant/geestelijk verzorger/kerkelijk werker overhandigd. Het ging om aanbevelingen voor leerdoelen in de opleidingen, om thematiseren van grensoverschrijdend gedrag in de nascholing en om herhaalde voorlichting over SMPR in de communicatiekanalen van de Protestantse Kerk, zowel voor de professionals als voor de vrijwilligers.

4.5.3 Gratis VOG voor vrijwilligers in het kerkenwerk

Sinds eind 2018 kunnen kerken onder voorwaarden gratis VOG's aanvragen voor een deel van hun vrijwilligers. Het gaat om vrijwilligers die in direct contact werken met personen in een afhankelijkheidssituatie en in een kwetsbare positie, zoals pastorale vrijwilligers, diaconale vrijwilligers en ouderenbezoekers. Ook mensen die leiding geven aan groepen in de gemeente met deelnemers van jong tot ouder kunnen gratis een VOG aanvragen. Dit is een voorziening van het ministerie van VWS. Omdat de aanvragers moeten beschikken over een KvK-nummer en elke kerk slechts één centraal KvK-nummer heeft, heeft o.a. de Protestantse Kerk een route geopend om de aanvragen via het centrale KvK-nummer te kunnen doen.

4.5.4 Studiedag over vergeving

Op 4 april was de studiedag 'Vergeven na misbruik in het pastoraat, niet vanzelfsprekend!?' in het Protestants Landelijk Dienstencentrum in Utrecht. René de Reuver, Marie Hansen, Christiane van den

Berg, Cora Versteeg en Veronica hebben hun medewerking verleend. Er waren 47 aanwezigen; vertegenwoordigers van bij SMPR aangesloten kerken, IBO-leden, vertrouwenspersonen, gemeentebegeleiders, visitatoren uit de Protestantse Kerk, vertegenwoordigers van de Bond voor Nederlandse Predikanten, vertegenwoordigers van meldpunten van de andere kerken en overige deskundigen.

Naar aanleiding van deze dag is met hulp van een vertrouwenspersoon en een gemeentebegeleider een begin gemaakt voor handreikingen voor de vertrouwenspersonen en gemeentebegeleiders (zie ook 6.2).

5 Meldingen en begeleidingen in 2018

Aantal meldingen, begeleidingen en overige vragen in 2018

	Nieuwe meldingen van seksueel misbruik in een pastorale of gezagsrelatie	Begeleidingen door vertrouwenspersonen	Gemeente-begeleidingen	Ingediende klachten (zoals bekend bij SMPR)	Overige gerelateerde vragen
2018	12	7	2	6	18
2017	13	8	1	1	25
2016	5	5	2	0	21
2015	9	5	2	2	30

Er zijn in 2018 zeven klachten in een klachtencommissie behandeld. Zes daarvan zijn in 2018 ingediend. Over twee klachten is nog geen uitspraak gedaan. Eén klacht was niet ontvankelijk, op twee klachten volgde schorsing voor onbepaalde tijd en op één klacht volgde schorsing voor een jaar.

Voor klagers is het vaak moeilijk om met de soms lange en onduidelijke wachttijden in de procedure om te gaan. Ook constateren we behoefte aan slachtofferbeleid, bijvoorbeeld over een vergoeding voor rechtsbijstand of voor therapie. Dit is niet bij alle kerken hetzelfde geregeld. Er is bij de benadeelden verder weinig begrip voor het niet openbaar zijn van de registratie van de tuchtmaatregelen. Dit kan leiden tot het door geschorste of ontheven voorgangers buiten de kerk voortzetten van werken met kwetsbare mensen op plekken waar geen zending van de kerk gevraagd wordt.

De vragen in de laatste kolom zijn divers. Een aantal gaat over grensoverschrijdend gedrag door een gemeentelid, andere over huiselijk geweld en incest, over hoe om te gaan met slachtoffers in de gemeente, en over hoe om te gaan met daders in de gemeente.

6 Toekomstplannen

6.1 Beleidsplan

Het is weer tijd voor een nieuw beleidsplan. In 2018 zijn we daarmee begonnen. In 2019 formuleren we doelen en aanpak.

6.2 Uitbreiding werkmappen voor vertrouwenspersonen en gemeentebegeleiders

De hoofdstukken 'Vergeving en verzoening' in de werkmappen voor de vertrouwenspersonen en de gemeentebegeleiders zullen in het voorjaar van 2019 worden aangevuld. Daartoe worden de handreikingen genoemd in 4.5.4 verder uitgewerkt. Ze bieden gemeentebegeleiders en de vertrouwenspersonen kennis en achtergrondinformatie om op goede wijze te kunnen reageren wanneer in begeleidingen 'vergeving' in hun ogen onjuist of op het verkeerde moment wordt ingezet.

6.3 Projecten 'Schuilplaats' en 'Veilige ruimte'

In 2019 is het 20 jaar geleden dat de synodes van de kerken die zijn opgegaan in de Protestantse Kerk gezamenlijk de nota 'Schuilplaats in de wildernis' aannamen. De nota bepaalde het beleid rond seksueel misbruik in het pastoraat. Ook toen was er al interkerkelijke samenwerking en waren er gezamenlijke meldpunten. De nota wordt geëvalueerd en dit zal leiden tot een gesprek op de aprilsynode en aangescherpte voorstellen op de novembersynode van 2019.

Tegelijk is er ook een project 'Veilige ruimte' gestart, waarin onderzocht wordt op welke manier de kerk voor benadeelden een plek kan worden waarin zij gehoord, gezien, erkend worden en zich veilig voelen. Daarvoor worden onder andere benadeelden geïnterviewd en wordt er een literatuurstudie gedaan. De resultaten van dit project worden gebruikt voor de voorstellen aan de synode van de Protestantse Kerk.

SMPR volgt de projecten met belangstelling en zal de uitkomsten bespreken voor eventueel gebruik in de andere deelnemende kerken.

6.4 Scriptie over daderbeleid

Opnieuw zal een student aan de PThU een scriptie schrijven over een aan SMPR gerelateerd onderwerp. Dit keer gaat de scriptie over het daderbeleid van de Protestantse Kerk. In de scriptie wordt gekeken hoe dit beleid in de praktijk werkt en worden aanbevelingen gedaan.

6.5 Onze kerntaak

Uiteraard staan de gemeentebegeleiders en vertrouwenspersonen weer klaar voor onze kerntaak: het ondersteunen van benadeelden en gemeenten in situaties van seksueel misbruik in het pastoraat. We werken hard door aan het voorkomen daarvan door onze voorlichting en adviezen.